

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteko visioi koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetilaa pitkälle tulevaan. Visionäärisyyden toivoisi jatkuvan läpi selonteon, mutta alun jälkeen selonteon rakenne noudattelee melko perinteistä ja sektorimaista tapaa käsitellä eri koulutusasteita ja niiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Kaipaamme punaista lankaa, joka nivoo selonteon ja sen toimenpiteet yhteen, seuraten oppijaa ja hänen polkuaan ja siirtymiään yli eri nivelvaiheiden, ja huomioisi selkeämmin myös sen, että osa oppilaista tai opiskelijoista osallistuu samanaikaisesti eri koulutusasteiden ja -muotojen opetukseen. Myös useissa oppilaitoksissa annetaan rinnakkain eri koulutusmuotojen opetusta. Olisi myös tärkeää selkeämmin kuvata, miten eri koulutusasteille kirjatut toimenpiteet omalta osaltaan edesauttavat visioksi kirjatun tavoitetilan saavuttamisessa.

Selonteossa on kiinnitetty huomiota siihen, että nykyinen järjestelmä ei riittävästi tue eri koulutusasteiden välistä yhteistyötä. Rakenteet eivät estä dialogia, tiedonvaihtoa ja yhteistyötä. Rakennemuutoksia keskeisempää olisikin pohtia uusien yhteistyömuotojen kehittämistä myös hallinnossa. Monet koulutusorganisaatiot antavat useamman koulutusasteen opetusta, jolloin koulutusasteiden välinen dialogi on osa arkea. Ohjaus, lainsäädäntö ja budjetointi on kuitenkin hyvin sektorikohtaista, joten myös ministeriön eri yksiköiden ja osastojen välistä yhteistyötä tulisi lisätä. Olisi luontevaa muodostaa esimerkiksi ohjaustiimejä, joissa vuoropuhelua eri koulutusasteiden välillä käydään. Tämä palvelisi myös niitä oppilaitoksia ja organisaatioita, joiden vastuisiin kuuluu ministeriössä eri yksiköihin ja osastoille sijoittuvaa toimintaa.

Taiteen perusopetus on oma koulutusmuotonsa, kuten myös selonteossa esitetystä Suomen koulutusjärjestelmää kuvaavasta kaaviosta ilmenee. Taiteen perusopetus kuitenkin puuttuu useista muista kohdista, joissa eri koulutusmuodot luetellaan. Esimerkiksi kappale Koulutusjärjestelmä ja sen ohjaus, lainsäädäntö ja rahoitus päättyy sivulla 8 lauseeseen Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjinä on kuntia ja yksityisiä toimijoita. Sivulle tulisi lisätä vastaavasti, että taiteen perusopetuksen oppilaitosten ylläpitäjinä on kuntia ja yksityisiä toimijoita.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visioon on kirjattu, että varhaiskasvatus, laadukas koulutus ja osaamisen kehittäminen järjestetään molemmilla kansalliskielillä koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa lisäävällä, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Tässä olisi paikka kunnianhimoisemmalle visiolle siitä, miten koulutuksella rakennetaan kestävämpää tulevaisuutta ja yhteiskuntaa, eikä tyydyttäisi ainoastaan koulutuksen järjestämiseen kestäväällä tavalla. Kestävyyttä tulisi käsitellä kokonaisuutena, joka on läpileikkaava teema kaikilla koulutusasteilla. Nyt visio ei aseta tavoitteita kestävämmän yhteiskunnan rakentamisesta koulutuksen ja tutkimuksen keinoin, vaan aihetta käsitellään erikseen joidenkin, ei kaikkien, koulutusmuotojen kohdalla.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Allekirjoitamme Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n näkemykset tästä kappaleesta.

Toimenpiteissä todetaan, että lukutaitoa edistäviin toimiin kohdennetaan lisäresursseja varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa. Sanataiteen opetus on mitä erinoimaisin keino lukutaidon kehittämiseksi. Sanataiteen taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset tekevät jo nyt tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen toimijoiden kanssa. Tätä yhteistyötä on kuitenkin mahdollista vielä huomattavasti lisätä, joten yhteistyö eri toimijoiden kesken lukutaidon parantamiseksi tulisi lisätä osaksi toimenpiteitä.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Taiteen perusopetuksessa hankittu osaaminen tulisi tunnustaa ja tunnustaa osana jatkuvaa oppimista.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Kappale on hieman sekava, erilaisia poimintoja sisältävä nykytilan ja menneisyyden kuvaus. Kokonaisvaltainen ja kunnianhimoinen tulevaisuuden näkymä jää puuttumaan. Ainoaksi tavoitteeksi on asetettu, että taide- ja kulttuurikasvatusta ja -opetusta ja taiteen perusopetusta tuetaan. Myöskään toimenpiteissä ei päästä konkretiaan asti. Katsomme, että taide- ja kulttuurikasvatuksella ja opetuksella on enemmän annettavaa, kuin mitä selonteko nyky muodossaan tavoittaa.

Taidekasvatuksen ja -opetuksen hyvinvointia edistävät vaikutukset tulisi nostaa selkeämmin esiin, ja tunnistaa sen mahdollisuudet rakentaa vielä nykyistä vahvempaa yhteistyötä kunnan muun palvelutuotannon, kuten koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisotoimen ja myös sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa.

Taideopetuksella kerrytetään sellaisia työelämätaitoja, kuten luovuutta, kriittistä ajattelua, teknologia- ja vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja, oppimaan oppimista, medialukutaitoa, esiintymistäittoa, kulttuuriosaamista, empatiaa ja yrittäjyystaitoja, joita myös tulevaisuudentutkijat ovat nostaneet esiin tulevaisuudessa tarvittavina työelämätaitoina. (mm. Hiltunen ja Linturi, HS 22.1.21)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle ja oppilas nähdään aktiivisena toimijana, joka on vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Taideopetuksella ja -kasvatuksella on paljon annettavaa kestävämmän yhteiskunnan rakentajana.

Toimenpiteisiin tulisi lisätä taiteen perusopetuksen rahoituspohjan vahvistaminen, sekä taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Tietopohjan vahvistaminen on erittäin tarpeellista, ja on hyvä, että se on nostettu mukaan toimenpiteisiin.

Kannatamme myös kulttuurikasvatussuunnitelmien saamista jokaiseen kuntaan, joten suunnitelmien laatimisen voisi lisätä omaksi toimenpiteekseen ja viedä saman toimenpiteen myös perusopetusta käsittelevään kappaleeseen.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Ruotsinkielisen koulutuksen kehittämistoimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteet tunnistavat koko koulutusjärjestelmän. Ruotsinkielisen taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja saatavuutta tulee edistää, ja turvata oppilaan mahdollisuudet suorittaa koko oppimäärä valitsemallaan taiteenalalla.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

Selonteossa mainitaan kokonaisuuksien hallinta, viestintä- ja vuorovaikutusmahdollisuudet, luovuus ja kyky innovaatioihin, oman osaamisen johtaminen, osallisuus ja vaikuttaminen tärkeinä kansalaistaitoina tulevaisuuden työelämässä sekä laajemmin yhteiskunnan toiminnassa. Taideopetus- ja kasvatustukee vahvasti näitä osaamisalueita.

Sivulla 75 viitataan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin ja niiden arvoperustaan. Kohtaan tulisi lisätä, että nämä vastaavat arvot kuvataan myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaan opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle ja se rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Oppija nähdään aktiivisena toimijana. Taideopetuksen rooli aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian vahvistajana tulisi tunnistaa.

Seirala Viivi
Taiteen perusopetusliitto TPO ry